

SİYASİ İSTİKRARIN EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİLERİ

(Sayfa 79-85)

Prof. Dr. Ali Acar

Selçuk Üniversitesi, İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü

Öz

Siyasal istikrar işleyen bir demokrasi kültürüne bağlıdır. İşleyen demokrasi ise sivil ve kurumsal (resmi) otoriteler arasındaki bütünleşme ve dengelerin sağlanmasına bağlıdır. Kurumlar arasındaki ahenk ise kültürel değerlerin dokusundan çıkarılabilecek, millet olmanın bilinciyle siyaset kültür ve zihniyet yapısının çağdaş düşünce sistemine dönüştürülmesi ile daha da pekiştiği görülmektedir. Nitekim son yıllarda görülen siyasi istikrarın ekonomiye olumlu etkisi toplumda sosyal kesimler arasında parçalanmaya götürmeden toplumsal bütünleşmenin sağlanması, gelir dağılımında iyileşmenin görülmesidir. Nitekim 15 Temmuzdan sonra “devlet ve millet” anlayışındaki homojenleşme sonucu algılama farklılıklarının yarattığı güvensizlik duygusu, orta ve uzun dönemde potansiyel bir istikrarsızlık beklentisini ortadan kaldırarak ekonomik yapıda büyüme oranlarında iyileşmeler, siyasi ve sosyal bütünleşmeyi yeniden pekiştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstikrar, Ekonomik Büyüme, 15 Temmuz

Absract

Political stability depends on a functioning culture of democracy. On the other hand, functioning democracy depends on the integration and balances between civil and institutional (official) authorities. The harmony between the institutions can be extracted from the fabric of cultural values and it is seen that the political culture and mentality structure is transformed into a contemporary thinking system with the awareness of being a nation. As a matter of fact, the positive effect of the political stability seen in recent years on the economy is to achieve social integration without leading to disintegration among the social segments of the society and to see an improvement in income distribution. As a matter of fact, the sense of insecurity caused by the homogenization in the “state and nation” understanding after July 15 created a sense of insecurity, eliminating the prospect of a potential instability in the medium and long term, and the improvement in the growth rates in the economic structure, reinforcing political and social integration.

Key Words:Stability,Economic Growth, 15 July

Giriş

Siyasette istikrar ile ekonomi ilişkisi incelendiğinde; ekonomik büyüme siyasi istikrarın olduğu ülke ya da toplumlarda somut olarak görülmektedir. Ülkelerin gelişimlerine ve geri kalmalarına yol açan üç nemli yapının önemli yeri vardır. Bunlar ekonomik, siyasi ve Toplumsal yapı unsurlarından oluşmaktadır. Bu üçlü yapının enazından iki yapısının sağlam olan ülkelerde ve toplumlarda yükseliş trendleri görülmektedir.(Acar,2019:56) Dolayısıyla Siyasi istikrara sahip ekonomilerin, istikrarsız ekonomilere göre daha hızlı büyüme gösterdikleri, tüm ekonomistlerin ortak görüşüdür

Siyasi istikrarsızlık; demokratik bir süreçte, hukuk kuralları dâhilinde etkili ve verimli bir siyasi yapının oluşturulamaması şeklinde tanımlanmıştır.

Gelişen ekonomilerde, büyüme sürecinde siyasi istikrarsızlığın büyümeyi etkileyen en önemli değişken olarak ortaya çıktığını görmekteyiz.

Siyasi istikrarsızlığın ekonomik büyüme açısından önemi, ülkelerin büyüme süreçlerine tarihsel bir açıdan bakıldığında, daha iyi anlaşılabilir. Japonya ve Arjantin ekonomisi bu durum için iyi bir örnek oluşturmaktadır. 1960'lı yıllarda Arjantin ekonomisinde kişi başına düşen milli gelir Japon ekonomisinden çok yüksekti. Fakat aynı yıllarla başlayan ve Japonya'nın aksine, Arjantin'in siyasi tarihinde eksik olmayan siyasal şiddet, darbe ve istikrarsızlık, Arjantin ekonomisini Japon ekonomisinin çok gerisinde bırakmıştır.

Özellikle gelişmekte olan ülkeler için istikrar çok önemlidir. Özellikle de bizim ülkemiz gibi, sanayileşme ve ekonomik kalkınmasını tam tamamlayamamış devletler için siyasi istikrar çok önemlidir. Çünkü ekonomik kalkınma siyasi istikrar sayesinde gerçekleştirilebilir. Siyasi istikrarın olmaması, ülkelerin ekonomik kalkınmaları üzerinde olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Ülkeler ekonomik kalkınmalarını siyasi istikrar içinde daha hızlı ve daha kısa bir sürede gerçekleştirme imkânına sahip olabilirler.

Siyasi istikrarın büyüme sürecinde bu denli belirleyici olmasının, Türkiye'nin büyüme süreci açısından da önemi büyüktür.

Dünya da olduğu gibi Yakın tarihimize dönüp de bir baktığımızda; Türkiye'nin siyasi istikrarsızlıktan dolayı ağır sosyal ve ekonomik faturalar ödediğini hepimiz biliyoruz.

Türkiye'nin siyasi tarihi darbeler, muhtıralar veya daha genel bir ifadeyle, anayasal olmayan yollarla iktidara gelme veya iktidardan uzaklaşma girişimleri ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilemiştir.

Dolayısıyla, hükümetlerin uygulayacağı ekonomi politikalarında bir belirsizlik olarak en başta yatırım, sermaye birikimi, ekonomik büyüme gibi birçok ekonomik değişken üzerinde etki yaratmış ve yaratmaya da devam etmektedir.

Türkiye'de hükümetlerin iktidarda kalma süreleri, programlarını yürütebilme yeteneği ve seçimle işbaşına gelmeleri, ekonomik gelişmişlik düzeyi tarafından belirlenebilmektedir. Türkiye için belirtilen bu sonuçlar başka ülkeler için de geçerlidir. Özellikle; "yüksek ekonomik gelişmişlik düzeyi veya büyüme oranlarının yönetim değişikliğini azaltacağı" şeklindeki düşünce Türkiye için de geçerli görülmektedir.

Siyasi istikrarsızlığın siyasi yozlaşmayı beraberinde getirdiğini, ekonomik yolsuzlukları artırdığını, siyasete ve siyasi kurumlara olan güveni azalttığını dünyada da gözlemlemekteyiz.

Bir ülkenin, istikrarlı bir ekonomik büyümeyi yakalayabilmesinin temel koşulu, güçlü ve istikrarlı bir siyasi yapıdır. Güçlü, ne yaptığını bilen ve çevresine güven veren bir siyasi otorite, geleceğe yönelik birçok belirsizliği de ortadan kaldıracaktır. Ancak, böylesine güçlü bir siyasetin desteğinde ekonomi istikrarlı bir büyüme sağlayacaktır. Siyasetteki istikrarsız yapı, şüphesiz ki, ekonomik istikrarı etkileyen en önemli faktördür. Siyasete dair belirsizlikler, sanayicinin ve işadamlarının en çok şikâyet ettikleri konulardan biridir. Çünkü yatırım yapmak isteyen işadamı önünü görmek ister, geleceğe yönelik belirsizliklerin en aza inmesini ister.

Ekonomik Büyüme Ölçütleri

Ekonomik büyüme çeşitli kriterlere göre ölçülebilir. Yani bir ulusal ekonominin ne ölçüde büyüdüğünü matematiksel olarak ifade etmek mümkündür. Ama böyle bir ifade bulmak için sağlam istatistiki bilgilere gereksinme vardır. Bir ekonomideki yıllık GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla) artış oranı, SMH (Safi Milli Hasıla) artış oranı büyüme hızını ifade etmek için kullanılır. Yine aynı şekilde kişi başına tüketim harcamalarındaki yıllık artış oranı büyüme hızını belirtmek için kullanılabilir. Bütün bu kriterlere rağmen genel kabul gören ölçü kişi başına düşen reel milligelirdeki artıştır. Büyüme hızı, bir önceki yıla kıyasla reel milli gelirin yüzde hangi ölçüde arttığını gösteren bir orandır

Her canlı varlık gibi milli ekonomi de büyüyen, genişleyen bir varlıktır. Bir ülkedeki sermaye stoku, nüfus miktarı, işgücü, doğal kaynaklar bazen dengeli bazen de dengesiz bir biçimde büyürler. Ana amaç, üretimi sağlayan bu faktörlerin ahenk içinde gelişmeleri, birbirini frenlemeden kişi başına milli geliri en yüksek düzeye çıkaracak bir akım sağlamalarıdır. O halde bu büyüme ve gelişmeyi sağlayan dinamik güçlerin tespiti, gözlemi ve denetimi hayati önem taşır. Bu dinamik kuvvetlerin en önemlisi de yatırımlardır. Yukarıda da belirtildiği gibi üretim faktörlerinin kişi başına reel milli geliri yükseltecek şekilde sürekli artışlarına ekonomik büyüme denilmekteydi. Bunu yaratan ise yatırım, işgücü, doğal kaynaklar, teknolojik düzey, örgütlenme biçimi gibi makro değişkenlerin düzeyindeki yükseliştir (Güven1995:75)

Milli gelir artışı ekonomik büyüme açısından en önemli göstergedir. “Milligelir”, bir ülke ekonomisinde ekonomik faaliyetlere katılan üretim faktörlerinin belirlirbir sürede, genel olarak bir yıllık süre içinde, elde ettikleri gelirler toplamını ifade eder.(Ülgener,2003:196)). Milli gelir, bir ülkenin ekonomik refah düzeyini gösterir.

Her ülkede büyüme sürecinde temel önemi olan dört etmen vardır. Bunlar, işgücünün nicelik ve niteliği, doğal kaynakların nicelik ve niteliği, gerçek sermayesinin nicelik ve niteliği ve toplumun eriştiği teknolojik düzeydir. Bunlar ekonomik büyümenin “temel” unsurlarıdır. Bu etmenler temel bir anlamda her ekonominin üretim potansiyelini tanımlarlar, teknoloji üretim sürecinde emek, doğal kaynaklar ve sermayenin birleştirilmelerindeki etkenlikle ilgilidir. Pratik açıdan, teknolojiyi kaynakların kendinden ayırmak oldukça güçtür, çünkü kaynakların niteliği bir toplumun ulaştığı teknolojik düzeyin yansımasıdır (Peterson, 393)

Güven İstikrarın Temelini Oluşturur

Halka ilişkin kararların alınmasında ve değerlendirilmesinde yasal ve idari düzenlemelerdeki değişikliklerinde öngörülebilir ve tutarlı şeffaflık içerisinde olunması siyasi idarenin istikrarını artırmaktadır. Karar verme sürecinin her adımında tutarlı bir içeriğe sahip olunması halkın güvenini olumlu yönde etkilemektedir. Alınan kararlarda siyasi idarenin açıklığı ve şeffaflığı, halkın siyasi idareye güvenilirliliğini kat kat artırmaktadır.

Siyasi idareye kaosa sürüklemek için uluslararası kredi derecelendirme kuruluş Moody's'in ve Fitch'in aldığı ekonomiye ilişkin kararlar objektiflikten uzak ve siyasi değerlendirmeler içermesi güçlü bir olasılık olarak görülmektedir. Bu karara rağmen, yerli ve yabancı yatırımcılar ülkemize ve ekonomimize güvenmektedirler. Dışardan gelen bu olumsuz şoklara karşın 15 yıldan beri %5 in üzerinde ekonomik büyüme devam etmektedir. Bu gelişmeler dikkate alınmadan siyasi istismar için kredi notumuz olumsuz yönde değerlendirilmektedir. Bunun amacı yabancı yatırımcının ülkemize gelmesini engellemek. Ama ülkemizde olduğu gibi yabancı yatırımcı da siyasi istikrara ve ekonomik yapıya güvenmektedir. Gün geçtikçe yabancı yatırımcı sayısında artışlar görülmektedir. Ülkemize düşen, ekonomimiz için gerekli olduğuna inandığımız yapısal reformları kararlılıkla ve hızlı bir şekilde hayata geçirerek, tüm dünyaya en güzel cevabı bu şekilde vermek olmalıdır.

Ekonomik büyümede ilk olarak yerli ve yabancı yatırımların ekonomik teşviklerle cazibe merkezi haline dönüştürülmesi, ikincisi geleceğe ilişkin belirsizliğin ortadan kaldırılarak geleceğe güvenle bakılmasını sağlamasıdır. Dolayısıyla ülkemizde yatırımların azalması ve halkın hükümete güveninin azaltılmasına (Asteriou ve Price, 2001:386) ilişkin siyasal istikrarsızlığa yol açabilecek senaryoların önü tıkanmış oldu.

Geniş bir perspektiften bakıldığında bu güven ortamının özellikle son 10-12 yılda oluşan güçlü liderlik ve siyasi istikrar ortamında atılan adımlarla birlikte önümüzdeki dönemde de bu istikrarın ve yapısal reformların hiç hız kesmeden devam edeceğine duyulan güvenin bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle 65. Hükümet Eylem Planında yer alan reformlar ve yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik atılacak adımlarla ilgili yatırımcılardan edinilen izlenimlere bakarak 2016 yılı için de uluslararası yatırımlarda pozitif bir seyir öngörülmektedir." Bunun temelinde siyasi ve ekonomi alanında görülen istikrar yatmaktadır. (Başbakanlık 2016:76)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Avrupa İstatistik Ofisinden (Eurostat) derlediği verilere göre, Türkiye ekonomisi, yılın ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 4,8 ile beklentilerin üzerinde büyüme kaydetti.

Aynı dönemde, 28 üyeli Avrupa Birliği (AB) ve 19 üyeli Avro Bölgesinde ortalama büyüme sırasıyla yüzde 1,8 ve yüzde 1,7 düzeyinde gerçekleşti.

Böylece Türk ekonomisi, küresel büyüme ve ticarete ilişkin tedirginliklerin sürdüğü son dönemde büyümesini sürdürerek, tüm Avrupa ülkelerini geride bıraktı. Bu sonuçla Türk ekonomisi, ilk çeyrekte AB ülkeleri arasında henüz sonuçları açıklanmayan Malta dışındaki 27 ülkenin tamamından da daha iyi bir büyüme performansı sergilemiş oldu.

Türkiye, kendisinden sonra en hızlı büyüyen İsveç ve Romanya'ya da 0,6 puanlık fark attı. Yılın ilk çeyreğinde İsveç ve Romanya, yüzde 4,2 ile Avrupa'nın en iyi büyüme performansını sergileyen ülkeler olarak kayıtlara geçti.

Söz konusu ülkeleri yüzde 3,7 ile Slovakya, yüzde 3,4 ile İspanya ve yüzde 3 ile de Çek Cumhuriyeti takip etti.

2019 yılı için Ekonomik aktivitenin önemli öncü göstergelerinden olan PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi), 2019 yılı haziran ayında bir önceki aya göre 2,6 puan arttı. Yine ekonomik güven endeksinin de haziran ayında görülen %7,6'lık artışı önemli bir gelişme. Son iki haftada risk primindeki (CDS) 120 puanlık düşüş ve tahvil faizlerindeki hızlı düşüş de, olumlu gelişmeler için önemli göstergeler.

Avrupa'nın en büyük ekonomisi olan Almanya, bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 1,6 büyürken, GSYH artışı İngiltere'de yüzde 2, Fransa'da yüzde 1,4 düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde Yunanistan ise yüzde 1,4

daralarak Avrupa'nın tek küçülen ekonomisi oldu.

Ekonomik büyüme ile siyasi istikrar arasındaki ilişkilerin somut uygulamaları sonucunda siyasi idarenin son yıllardaki düzenlemelerinde düzenlemesinde yapılması istenen reformlar vardı. Bunlar Şeffaflık, açıklık katılımcılık başta olmak üzere halkın refah düzeyinde satın alma oranlarında gelişmeler sağlandı. Dolayısıyla Reformlar istikrar politikasının önemli bir kilometre taşı olarak esas alınmıştı. Bu uygulamaların çoğu yapılmaya çalışıldı. Bu girişimle bile ülkemizde istikrar sağlanmasını olumlu yönde etkilemiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Ekonomik Büyüme

Siyasi istikrarın büyüme sürecinde bu denli belirleyici olmasının, Türkiye'nin büyüme süreci açısından da önemi büyüktür. Yakın tarihimize dönüp de bir baktığımızda; Türkiye'nin siyasi istikrarsızlıktan dolayı ağır sosyal ve ekonomik faturalar ödediğini hepimiz biliyoruz.

Türkiye'nin siyasi tarihi darbeler, muhtıralar veya daha genel bir ifadeyle, anayasal olmayan yollarla iktidara gelme veya iktidardan uzaklaşma girişimleri açısından zengindir. Söz konusu durum, hükümetlerin uygulayacağı ekonomi politikalarında bir belirsizlik ve en başta yatırım, sermaye birikimi, ekonomik büyüme gibi birçok ekonomik değişken üzerinde etki yaratmış ve yaratmaya devam etmektedir.

Gazeteci Serdar Turgut'a konuşan ABD'li eski diplomat, Erdoğan ile ilgili olarak "Bugüne kadar çalıştığımız tüm dünya liderleri bize kapalı kapılar ardında, 'Ben yurtiçi siyasetin gereği halka şöyle konuşuyorum. Ama siz bunlara fazla önem vermeyin, onlar iç politika gereğidir. ABD ile biz dış politikanın gereklerini yaparız' derdi. Bizler Erdoğan'dan bu tür konuşmanın ikinci bölümünü hiç duyamıyoruz. Yani halka ne dediyse dış politikasını da ona göre ayarlıyor ve böylece aramızda konuşma imkânı da kalmıyor." yorumunda bulundu.

Geçtiğimiz günlerde ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi James Jeffrey'den ilginç bir açıklama gelmişti. Jeffrey bir gazeteye verdiği röportajda "Suudlar, Mısırlılar her koşulda bize yaltaklanıyor. Erdoğan ise bizimle çatışıyor, çelişkilerimizi yüzümüze vuruyor, dostumuz olmaya çalışmıyor. Bu yüzden Erdoğan Washington'da ve Avrupa'da sevilmiyor" demiş ve ardından "Bize yaltaklansanız böyle olmayacak" diye eklemiştir.(15.08.2016 Habertürk)

Politik istikrarsızlığı kapsamı içinde öne çıkan faktörlere bağlı olarak politik istikrarsızlık göstergeleri kurulan hükümetlerin dolayısıyla strateji ve politikalarının uygulama sürelerinin kısa olması ve koalisyon hükümetlerinde ortaya çıkan anlaşmazlıklar şeklinde de ortaya çıkmaktadır. (Brunetti, 2006:122-123).

Demokrasilerde politik istikrarlılığın aksine politik istikrarsızlık göstergeleri daha çok şu başlıklarda toplanmaktadır (Eren ve Bildirici, 2001:31).

1. Parlatonun kutuplaşması
2. Koalisyon hükümetleri
3. Seçmenlerin kararsızlığı
4. Seçimlerin idaresi ve zamanlaması
5. Hükümet değişikliklerinin sıklığı

Öte yandan Bat Dünyası ve AB Türkiye'nin kendi başına hareket eden güçlü bir oyuncu olmasını istememektedir. Zaten bu bölgede çok güçlü bir Türkiye kimsenin işine gelmez." .Bununla birlikte son

yıllarda Arap ülkeleri ve özellikle Arap halkları üzerinde modernizmin İslami versiyonunu sunmak gibi bir misyon da yüklenmiştir ve bir çok Arap halkı açısından Türkiye gıpta ile bakılan bir ülke konumundadır. Bu perspektif Arap dünyasının kendi diktatörya yönetimlerini sorgulamalarına, o ülkelerde de demokrasi kıvılcımlarının harekete geçmesine katkı sunmuştur. "Türkiye'de, demokratikleşmenin güçlü bir itici gücü vardır: Ülkeye çeki düzen vermeye zorlayan Avrupa Birliği'ne girme hedefi. Bunun da itici gücü Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra oluşan paradigmanın Türkiye'nin salt güvenlik eksenli politikalarla etki altına alınamayacağı görülüyordu. Ama hala Türkiye AB ye girme konusunda gerekli kriterleri yapmaya çalışıyor Ama ya AB ne yapıyor.(Acar,2019:167)

Üye ülkelerine yapamadığı baskıyı yapmaya çalışıyor..

Bazen gözdağı veriyor...

AB her ne kadar iyi görünürse de Türkiye'ye yanaşiyor gibi görünse de onun genlerinde ve idealinde her zaman Türkiye üzerinde büyük oynama, büyük oyuncu olma ruhu mevcuttur. Bu ruh siyasal istikrarın bozulmasını etkileyemeyecektir.(Acar,2002:45) İngiltere bile AB nin uygulamalarından rahatsız olmakta ve AB'den çıkmaya çalışmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Demokratik uygulamalar ile insan hakları alanında da yeni dünya düzeni artık ülkelerin sınırlarını aşkın bir boyut kazanmıştır. Yüzyıllardır devletler sisteminin ana aktörü olan ulus devlet formunun temel varsayımı olan ulusal egemenlik ve içişlerine karışmazlık ilkesi artık küresel yeni düzende sorunlu hale gelmiştir. Şekillenen yeni normatif ve uluslararası yapı, ulusal devletlerin hem içerde izledikleri insan hakları politikasını etkilemekte, hem de dış politikalarındaki insan hakları sorunlarına duyarlılıklarının yansıtılmasını gerektirmektedir. Bunun devamı olarak yeni sistemin yeni sivil toplum olgusu da tek başına bu normatif yapı üzerinde tartışılmaz bir baskı unsuru olarak yer almakta ve AB başta olmak üzere diğer ülkelerin direktiflerine göre yeniden pozisyon almasında etkin rol oynamaktadırlar. Ama Türkiye bunların farkındadır.

Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile siyasal istikrarsızlığa yol açan koalisyon ve kısa süreli hükümet sistemleri dönemi kapanmıştır. İstikrarı kalıcı hale getirecek Cumhurbaşkanlığı Hükümet sonra piyasalardaki güveni artırdı. Bu güven ortamı istikrarlı politikalarla doğrudan yatırımlara yansıdı. Adeta yatırımlarda bahar havası esmeye başladı. Bu tablo nisan ayı teşvik belgelerine ilişkin verilere yansıdı. Ekonomi Bakanlığı verilerine göre (TEB,2017)nisanda 12 milyar 243 milyon liralık yatırım için 664 yatırım teşvik belgesi düzenlendi. Bu yatırımların gerçekleşmesiyle birlikte yaklaşık 22 bin kişiye istihdam sağlanmış olacaktır. 2020 de enflasyon ve kredi oranlarının tek haneye düşmesi sonucunda yatırımlarda ve piyasalarda daha da olumlu gelişmeler görülebilecektir.

Kaynaklar

- Acar,A.,(2019) *Siyasal ve Toplumsal Değişim, Billur Yay,Konya*
- Acar,A.,(2002)*Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu,Konya*
- Ülgener,F.S., (2003)*Milli Gelir, İstihdam ve İktisadi Büyüme,Der Yay.İst*

- Güven, Sami (1995) *Sosyal Politikanın Temelleri*, 1. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa,
- Peterson, Wallace C.(Tarihsiz) *Gelir – İstihdam ve Ekonomik Büyüme*, Eskişehir İTİA Yayını,
- Başbakanlık (2016)*Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı*.
- Brunetti, Aymo, “*Political Variables in Growth Regressions*”, *Volatility, Uncertainty, Instability and Growth*, (<http://www.rrojasdatabank.org/borner/borner6.pdf>.erişim tar.15.12.2019)
- Eren, Ercan, Bildirici, Melike (2001), “*Türkiye’de Siyasal ve İktisadi İstikrarsızlık; 1980–2001*”, *İşletme ve Finans*, 187, 27–33.
- *TEB Ekonomi Bak. Verileri 2017*,Ankara
- *TÜİK, İstatistikleri,2017,2019*,Ankara